

Budapest Esély Nonprofit Kft.

1091 Budapest
Üllői út 45.

Felnőttképzési nyilvántartási szám: 01-0227-07,
Intézményi akkreditációs lajstromszám: AL2005

tel: (1) 216-0809

info@pestesely.hu

www.pestesely.hu

Csapó Gábor – Koltai Luca

Települési esélyegyenlőségi igényfelmérés¹

Tartalom

Vezetői összefoglaló	1
Esélyegyenlőségi szabályozások	2
Munkahelyi esélyegyenlőségi terv	2
Települési esélyegyenlőségi program:.....	3
Antiszegregációs terv:.....	3
Közoktatási esélyegyenlőségi program:	3
A települések jellemzői	4
Településméret.....	4
Földrajzi megoszlás.....	5
Tervek és programok	7
Igények bemutatása.....	8
Eddigi segítségek	9
Igények.....	9
A felmérés módszertana	10
Adattáblák.....	11

Vezetői összefoglaló

Ma hazánkban burjánzanak az esélyegyenlőségi szabályozások, egyre több terv, program jelenik meg. Az elkészítésükre kötelezett szervezetek, települések pedig egyre inkább az útvesztőben bolyonganak. Az Esély Labor Egyesület felmérést készített az Fővárosi Esélyegyenlőségi Módszertani Iroda megbízására a Magyarországi településeken, azzal a céllal, hogy megtudja, milyen tervek vannak, és milyen segítségre lenne szükség.

A Fővárosi Esélyegyenlőségi Módszertani Iroda megalapítása óta foglalkozik a településeken megjelenő esélyegyenlőségi kérdésekkel. Alapvető szándékuk hogy szankciók és ellenőrzés helyett segítséget és támogatást nyújtsanak. Így a

¹ A felmérést az FKFSZ Kht. megbízásából az Esély Labor Egyesület az EQUAL közösségi kezdeményezés keretein belül a Magyar Kormány és az Európai Szociális Alap finanszírozásával készítette. 2008

településeken dolgozó szakemberek jobb minőségű szabályozásokkal, magasabb szakmai színvonalon, hatékonyabban segíthetik az esélyegyenlőség ügyét.

A 2008 őszén készített kutatás legfontosabb eredményei közé tartozik, hogy a **hazai települések több mint 46%-a semmilyen** esélyegyenlőségre vonatkozó szabályozással, tervvel nem rendelkezik. Az összes **település 31%-ának van közoktatási** esélyegyenlőségi programja, 11%-nak munkahelyi esélyegyenlőségi terve, 6-6%-nak települési vagy más esélyegyenlőségi szabályzása van. A képet nagyban árnyalja, hogy a legtöbb település kis lakosságszámú község, akik számára a legtöbb terv elkészítése nem kötelező. A városok és a budapesti kerületek már sokkal jobb képet mutatnak, az ő esetükben csak 20%-ra tehető azon települések aránya, akik semmilyen szabályzattal nem rendelkeznek.

A válaszadók 33%-a semmilyen segítséget nem kapott az esélyegyenlőség terén. A korábbi években készült felmérésekhez képest ez jelentős javulás. Érdekes azonban figyelni arra, hogy azok, akik nem kaptak segítséget nagyobb részben nem is készítettek semmilyen tervet. A válaszadók 21%-a a Szociális és Munkaügyi Minisztériumot, 17%-a a Fővárosi Esélyegyenlőségi Módszertani Irodát jelölte meg mint segítség forrást. Meglepetést okozott, hogy a válaszadók közt megjelent, hogy többen tanácsadó cégek segítséget vették igénybe (10%).

A válaszadók elsöprő többsége (95%) úgy vélte, hogy további segítségre, támogatásra lenne szüksége. A legtöbben a települési esélyegyenlőségi program (57%), a munkahelyi esélyegyenlőségi terv (47%) és a európai uniós pályázatokban az esélyegyenlőség elvének érvényesítéséhez (48%) kértek segítséget. Legkevésbé az antiszegregációs terv iránt érdeklődtek a válaszadók.

Esélyegyenlőségi szabályozások

Munkahelyi esélyegyenlőségi terv

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény (36. §), valamint az 1992. évi XXII. törvény – a Munka Törvénykönyve – (5. §, 70/a. §) alapján az 50 főnél több munkavállalót foglalkoztató állami, illetve önkormányzati intézményeknek, valamint az állami, illetve önkormányzati többségi tulajdonban álló gazdasági társaságoknak munkahelyi esélyegyenlőségi tervet kell elfogadnia.

Az esélyegyenlőségi terv tartalmazza a munkáltatóval munkaviszonyban álló, hátrányos helyzetű munkavállalói csoportok bérének, munkakörülményeinek, szakmai előmenetelének, képzésének, illetve a gyermekneveléssel és a szülői szereppel kapcsolatos kedvezményeinek – elemzését, valamint a munkáltatónak az esélyegyenlőség biztosítására vonatkozó, az adott évre megfogalmazott céljait és az

azok eléréséhez szükséges eszközöket. Különösen a képzési, munkavédelmi, valamint a munkáltatónál rendszeresített, a foglalkoztatás feltételeit érintő bármely programokat. Az esélyegyenlőségi tervnek rendelkeznie kell a fogyatékos személyek akadálymentes munkahelyi környezet megteremtését biztosító külön intézkedésekről, valamint a munkáltató szervezetén belüli, az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésével kapcsolatos eljárási rendről is.

Amennyiben a szervezet a jogszabály által a terv készítésre kötelezett körbe sorolható, a terv hiánya esetén, illetve az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, jogsértő gyakorlat folytatása kapcsán az Egyenlő Bánásmód Hatósága bírságot szabhat ki. Ez együtt járhat a szervezet számára folyósítandó közpénzek folyósításnak meghatározott időre való felfüggesztésével. Bármely uniós pályázatnál, illetve a nyertes pályázati projektek végrehajtásánál a horizontális célokkal kapcsolatos követelmények vizsgálatának keretében a közvetítő szervezet vizsgálhatja a projektszervezet.

Települési esélyegyenlőségi program:

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény 63. § (5) bek. alapján a települési önkormányzat helyi esélyegyenlőségi programot fogadhat el, amelyben elemzi a településen élőlhátrányos helyzetű csoportok helyzetének alakulását és meghatározza ezen csoportok esélyegyenlőségét elősegítő célokat. Az önkormányzati esélyegyenlőségi program tartalmazza különösen a helyi közügyekkel és a települési önkormányzat által ellátott feladatokkal kapcsolatos célokat, megvalósításuk forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését. Az előírásoknak megfelelő esélyegyenlőségi program elkészíthető a hátrányos helyzetű célcsoportokra és/vagy az önkormányzat szakpolitikai ágazataira való fókuszálással is.

Antiszegregációs terv:

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia része az **Antiszegregációs Terv (AT)**, melyben a városnak fel kell tüntetni azon területeket/szegregátumokat, ahol az alacsony státusú lakosok (aktív korú, 8 általános iskolai osztálynál nem magasabb iskolai végzettségű, és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező lakos) aránya minimum 50 százalék. Az AT a településen található szegregátum(ok) helyzetét és az ezen területe(ke)n tervezett beavatkozásokat tartalmazó dokumentum.

Közoktatási esélyegyenlőségi program:

Minden települési önkormányzatnak illetve, intézményfenntartói társulásban, vagy (többcélú) kistérségi társulásban fenntartott közoktatási intézmények esetén a társult önkormányzatoknak együttesen - ki kell dolgoznia települési közoktatási esélyegyenlőségi programját. A helyi oktatás fejlesztésével kapcsolatos uniós

pályázatoknak a települési közoktatási esélyegyenlőségi program kötelezően benyújtandó melléklete.

A közoktatási esélyegyenlőségi program elsődleges célja a szegregált oktatásszervezési gyakorlatok felszámolása, a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek oktatási integrációjának elősegítése.

A közoktatási esélyegyenlőségi programot települési és helyi intézményi szinten is el kell készíteni, vagyis minden, közoktatási intézményt önállóan, vagy társulásban fenntartó önkormányzatnak, illetve társulásnak, továbbá önkormányzati fenntartású intézménynek kell ilyen programmal rendelkeznie.

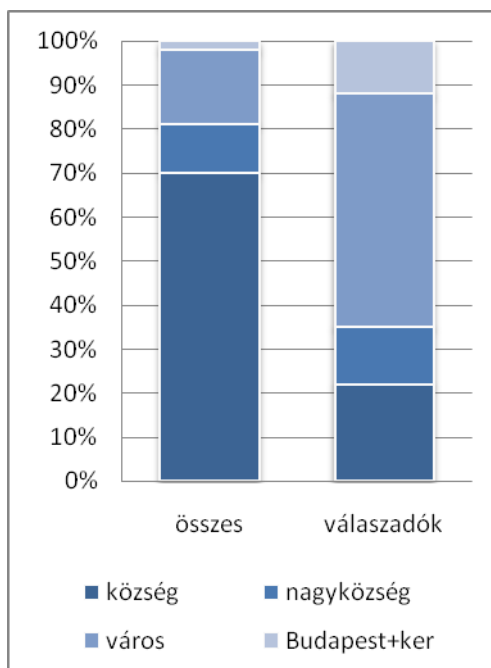
A települések jellemzői

Településméret

A Magyar önkormányzati rendszer sajátosságaiból adódóan nagyon sok település rendelkezik önálló önkormányzattal, nagyon nagy hazánkban az önkormányzatok száma.

A települések nagy többsége (70%-a) község, 17%-a város, a nagyközségek, megyei jogú városok és kerületek aránya 10-10% közt mozog. Minél kisebb egy település annál valószínűbb hogy nincsenek intézményei ill. hogy a kevés embert foglalkoztat. Az esélyegyenlőségi szabályzásoknál már bemutattuk, hogy ezek elkészítési kötelezettsége első sorban azokra vonatkozik, ahol intézményeket tartanak fenn (közoktatási) ill. több mit 50 főt foglalkoztatnak (munkahelyi), de van olyan terv is, amelyet bármely település elfogadhatna.

1. ábra A települések és a válaszadók megoszlása településnagyság szerint

A kérdőívünket ugyan minden települési önkormányzatnak és a Fővárosi Önkormányzatnak megküldtük, a válaszadási hajlandóság nem alakult egyenletesen.

A válaszadók 52%-a város, további 11%-a budapesti kerület ill. a főváros. A községek nagyon alacsonyan reprezentáltak lettek a válaszadók körében. A kisebb településeken, ahogy azt már írtam, kevesebb az esélyegyenlőségi kötelezettség, így a témával kevésbé foglalkoznak.

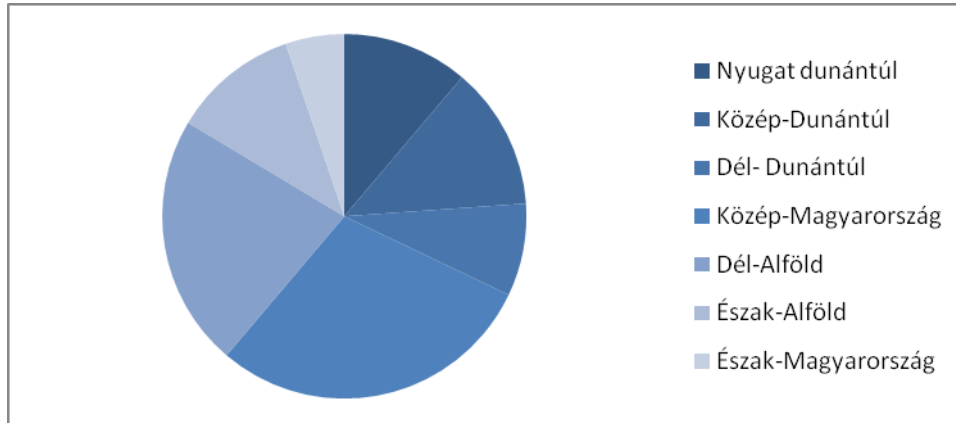
A felmérésnek célja volt, hogy azt is megtudjuk, kik foglalkoznak az egyes településeken esélyegyenlőségi témákkal. Az így elkészült adatbázis alapján kiadványokat és rendezvény meghívókat küldhet az FKFSZ közvetlenül az érintett szakembereknek. A településméret csökkenésével megfigyelhető, hogy egyre kisebb a valószínűsége annak, hogy van települési esélyegyenlőségi referens, vagy bármilyen más az esélyegyenlőségért felelős szakember. A települések túlnyomó többségében ezt a munkakört valamilyen más munkakör mellett töltik be a szakemberek. Többnyire a szociális vagy oktatási ágazat látókörébe kerül a téma.

Földrajzi megoszlás

A válaszolók a Közép-Magyarországi Régióban voltak a legaktívabbak, és az Észak-Magyarországi Régióban a legkevésbé aktívak. Érdekes összefüggés, hogy a munkanélküliségi mutatók és az előítéletességre vonatkozó vizsgálatok is az egyik legrosszabb helyzetet az Észak-Magyarországi Régióban mutatják. A válaszadási

hajlandóságot valószínűleg torzítja, hogy az FKFSZ Kht. ebben a régióban nagy ismertségre tett szert.

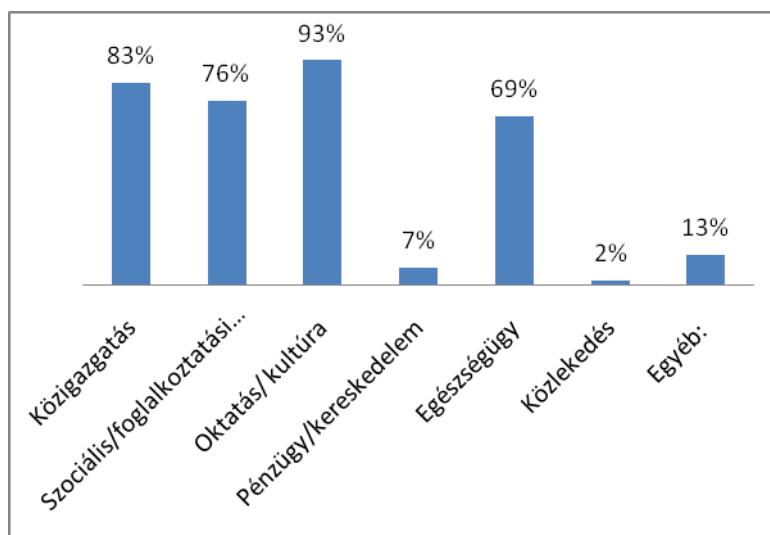
2. ábra A válaszadók regionális megoszlása

A válaszadó önkormányzatok közt elenyésző volt azok száma, akik nem rendelkeznek semmilyen fenntartott intézménnyel. Az ide sorolható települések nagy valószínűséggel nem érzik kötelességüknek az esélyegyenlőséggel való foglalkozást, így nem is válaszoltak a kérdőívre. Ők azok közé tartoznak, akiről kevés adatunk van. Az a pár válaszadó önkormányzat, amely nem rendelkezik semmilyen intézménnyel, esélyegyenlőségi szabályzással sem rendelkezett.

A válaszadó települések legnagyobb része rendelkezik oktatási intézménnyel (93%), valamint többsége egészségügyi, közigazgatási és szociális területen tart fenn intézményeket, vállalkozásokat.

3. ábra A válaszadók által fenntartott intézmények, vállalkozások ágazati megoszlása

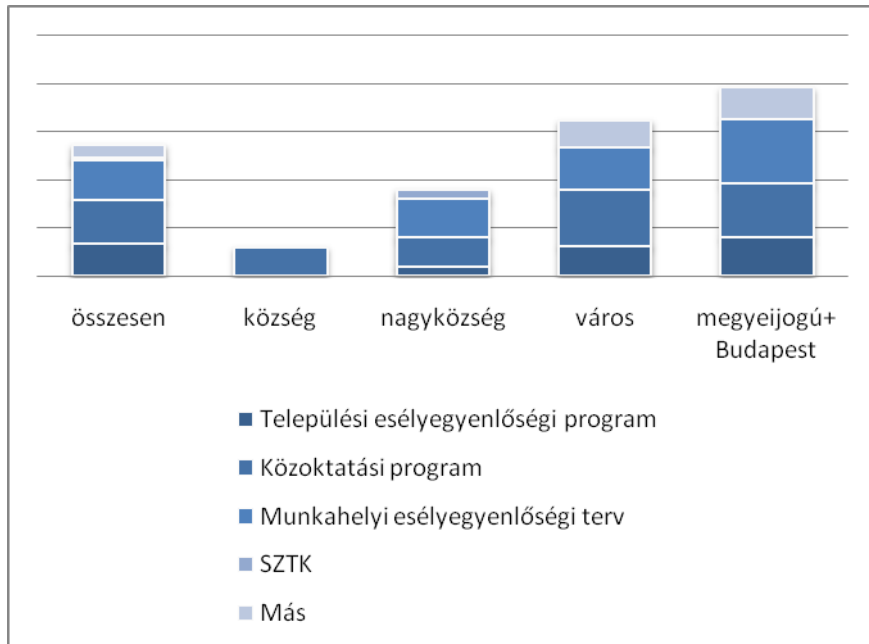
Tervek és programok

A felmérés során vizsgáltuk, hogy milyen eszközökkel segítik elő a települések az esélyegyenlőség kérdését, milyen szabályzatok léteznek helyi szinten. A válaszok meglehetősen szórt képet mutattak. A jelenleg jogszabályban körülhatárolt tervekre kérdeztünk rá, melyeket e tanulmány 1. fejezetében mutattunk be.

A válaszadók legnagyobb része közoktatási esélyegyenlőségi programmal rendelkezik (46%), munkahelyi esélyegyenlőségi tervvel 33%-a, települési esélyegyenlőségi programmal 41%-a, míg más szabályzásokkal 17%-a. Érdekes adat hogy a válaszadók majd 25%-a semmilyen tervvel sem rendelkezik.

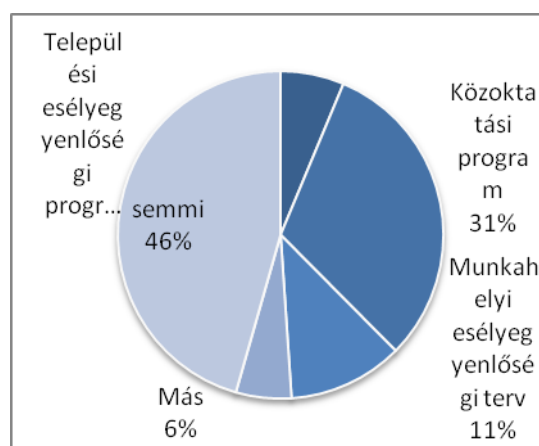
A településnagyság jelentősen befolyásolja a szabályok meglétét. A megyei jogú városok és a budapesti kerületek esetében csak 20%-volt azok aránya, akik semmilyen szabállyal nem rendelkeztek, míg a községekben ez az arány 66% volt. Jellemző, hogy ahol van terv ott többféle is elkészül. A legritkábban az antiszegregációs tervet jelölték meg a válaszadók.

4. ábra, Esélyegyenlőségi szabályzatok típusainak előfordulási aránya településtípus szerint.

A válaszadók nem egyenletes elosztása miatt súlyoztuk az adatokat településtípus szerint, hogy általánosabb képet tudjuk festeni. **A súlyozás után kiderült, hogy a hazai települések több mint 46%-a semmilyen** esélyegyenlőségre vonatkozó szabályozással, tervvel nem rendelkezik. Az összes **település 31%-ának van közoktatási** esélyegyenlőségi programja, 11%-nak munkahelyi esélyegyenlőségi terve, 6-6%-nak települési vagy más esélyegyenlőségi szabályzása van.

5. ábra Esélyegyenlőségi szabályzások becsült előfordulása a településeken.

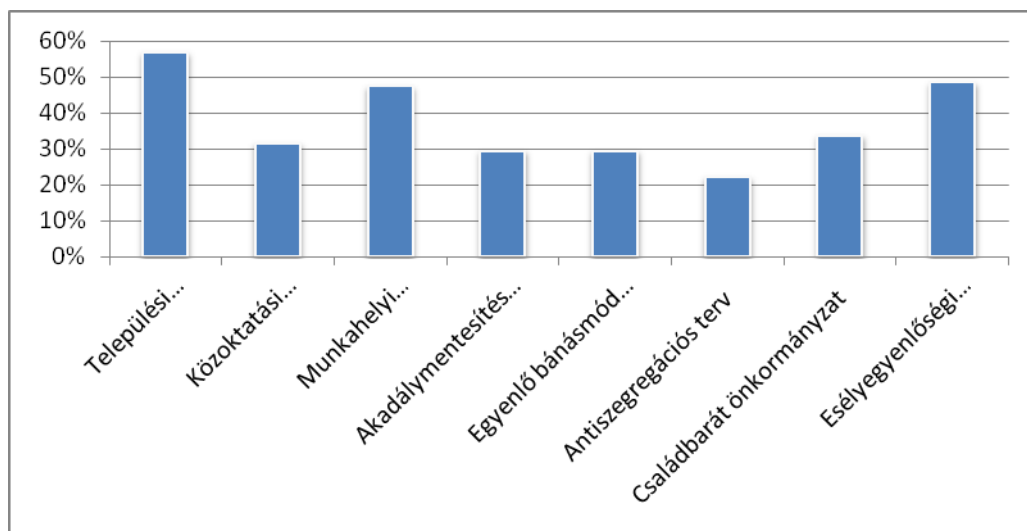
Igények bemutatása

Eddigi segítségek

Megkérdeztük a településeket, hogy kire támaszkodtak eddigi munkájuk során, kik voltak azok, akiktől segítséget kaptak és milyen formában. A válaszadók 33%-a semmilyen segítséget nem kapott. A korábbi években készült felmérésekhez képest ez jelentős javulás. Érdekes azonban figyelni arra, hogy azok, akik nem kaptak segítséget nagyobb részben nem is készítettek semmilyen tervet (35%). A válaszadók 21%-a a Szociális és Munkaügyi Minisztériumot, 17%-a a Fővárosi Esélyegyenlőségi Módszertani Irodát jelölte meg mint segítség forrást. Meglepetést okozott, hogy a válaszadók közt megjelent, hogy többen tanácsadó cégek segítséget vették igénybe (10%). Az igénybevett segítség formája is nagyon változatos volt, szinte egyformán vették igénybe a módszertani kiadványokat, tájékoztató konferenciákat és az egyéni konzultációt. Azok, akik tanácsadó cégeket kértek fel, többnyire konzultációs segítséget kaptak ill. az egész terv kidolgozását.

Igények

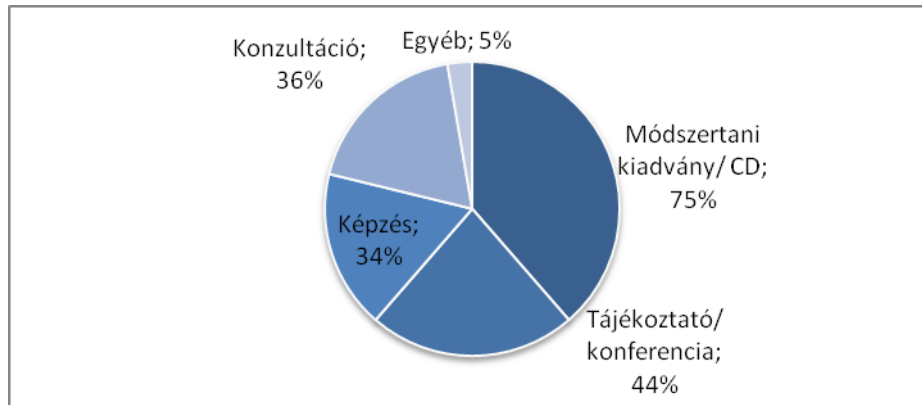
A válaszadóknak csak elenyésző aránya vélte úgy, hogy nincs szüksége segítségre (5%). A legtöbben a települési esélyegyenlőségi program (57%), a munkahelyi esélyegyenlőségi terv (47%) és a európai uniós pályázatokban az esélyegyenlőség elvének érvényesítéséhez (48%) kértek segítséget. Legkevésbé az antiszegregációs terv iránt érdeklődtek a válaszadók.

A segítségnyújtás módjának leginkább a módszertani kiadványt tartanák hasznosnak (75%) valamint a tájékoztatót, konferenciát (44%). Többeknél felmerült az interneten elérhető virtuális tanácsadás igénye is.

A fentiek alapján érdemes megfontolni, hogy e témákban kiadványokkal, képzésekkel, konferenciákkal kellene segíteni a településeken dolgozó szakembereket, annak érdekében, hogy növekedjen az elfogadott tervek és szabályozások száma.

6. ábra Segítség igények megoszlása

A felmérés módszertana

A kutatás során ez önkitöltős kérdőívet postán küldtünk meg az összes települési önkormányzatnak, azzal hogy az esélyegyenlőségi referensnek szánjuk. A kérdőívet postán és faxon vártuk vissza. A településeknek kiküldött kérdőív 95 helyről érkezett vissza.

A visszaérkezett kérdőívek nem mutatták a várt reprezentativitást településnagyság szerint, így a teljes sokaságra vonatkoztatott eredmények a minta súlyozásával alakultak ki.

1. táblázat Milyen típusba tartozik az Ön települése?

	összes	válaszadók
község	70%	22%
nagyközség	11%	13%
város	17%	53%
Budapest+ker	2%	12%
	100%	100%

2. táblázat Mely régióban található?

8%	Nyugat-Dunántúl
9%	Közép-Dunántúl
7%	Dél- Dunántúl
40%	Közép-Magyarország
19%	Dél-Alföld
8%	Észak-Alföld
5%	Észak-Magyarország

3. táblázat Az önkormányzat milyen területeken tart fenn intézményeket vagy tulajdonosa szervezeteknek

83%	Közigazgatás
76%	Szociális/foglalkoztatási terület
93%	Oktatás/ kultúra
7%	Pénzügy/kereskedelem
69%	Egészségügy
2%	Közlekedés
13%	Egyéb:

4. táblázat Milyen az esélyegyenlőségre irányuló, dokumentumokkal rendelkezik az Ön települése?

	Települési esélyegyenlőségi program	Közoktatási	Munkahelyi Esélyegyenlőségi terv	más	nincs semmi
összes válaszadó	33%	46%	41%	17%	17%

község		30%			66%
nagyközség	10%	30%	30%	10%	44%
város	31%	59%	44%	28%	25%
megyei jogú város + Budapest	40%	56%	67%	33%	22%
súlyozott teljes populáció	6%	31%	11%	6%	46%
Nyugat-Dunántúl					0%
Közép-Dunántúl					11%
Dél- Dunántúl					29%
Közép-Magyarország					0
Dél-Alföld					33%
Észak-Alföld					38%
Észak-Magyarország					20%

5. táblázat Kitől kapott segítséget munkájához az elmúlt időszakban?

33%	Nem kaptam
21%	Szociális és Munkaügyi Minisztérium
6%	Helyi Esélyek Háza
17%	Fővárosi Esélyegyenlőség Módszertani Iroda
2%	Szakszervezet/ munkavállalói érdekképviselet
32%	Egyéb

6. táblázat Milyen formában kapott segítséget?

23%	Módszertani kiadvány/ CD
24%	Tájékoztató/ konferencia
12%	Képzés
22%	Konzultáció
12%	Egyéb

7. táblázat Milyen területeken lenne leginkább szüksége szakmai segítségre

5%	Nincs szükségem segítségre
57%	Települési esélyegyenlőségi program elkészítése
32%	Közoktatási esélyegyenlőségi terv készítés
47%	Munkahelyi esélyegyenlőségi terv készítés
29%	Akadálymentesítés szabályozása, tervezése
29%	Egyenlő bánásmód betartására vonatkozó szabályozások
22%	Antiszegregációs terv
34%	Családbarát önkormányzat
48%	Esélyegyenlőségi kritériumok az Európai Unió pályázatokban

8. táblázat Milyen formában fogadná legszívesebben a segítséget?

75%	Módszertani kiadvány/ CD
44%	Tájékoztató/ konferencia
34%	Képzés
36%	Konzultáció
5%	Egyéb